

STX

STUDENTEREKSAMEN

**BØRNE- OG
UNDERVISNINGSMINISTERIET**
STYRELSEN FOR
UNDERVISNING OG KVALITET

SAMFUNDSFAG A

2. del

Udleveres efter 40 minutter

Mandag den 8. december 2025
Kl. 9.00-15.00

Medgang og modgang

Opgavernes spørgsmål *med* bilag.

Dette opgavesæt består af en fællesdel og tre delopgaver.

Fællesdelens to spørgsmål (1a og 1b) skal **begge** besvares.

Af de tre delopgaver (A, B og C) skal du vælge **én** til besvarelse.

Ved bedømmelsen af besvarelsen vejer alle 3 spørgsmål (spørgsmål 1, 2 og 3) lige meget. Det betyder, at fællesdelen (samlet) vejer cirka $\frac{1}{3}$ og delopgaven cirka $\frac{2}{3}$.

NB.

Dette opgavesæt er udarbejdet før den 1. januar 2025. Hvis du mener, at udviklingen siden da påvirker problemstillingerne, kan du inddrage viden om aktuelle forhold i din besvarelse. Materialet i bilagene kan af prøvehensyn være redigeret i forhold til originalmaterialet.

Fællesdel

Besvarelsene af opgaverne 1a og 1b må samlet maksimalt fylde 700 ord.

1a. Hvad kan der af tabel 1 udledes om forholdet mellem arbejdsløshed og den offentlige saldo i Storbritannien i perioden 2010-2024?

Besvarelsen skal understøttes af et diagram med en lineær regression, der viser sammenhængen mellem arbejdsløshed og den offentlige saldo, og du skal anvende viden om økonomiske sammenhænge.

Tabel 1. Arbejdsløshed og offentlig saldo i Storbritannien. 2010-2024.

	2010	2011	2012	2013	2014	2015	2016	2017	2018	2019	2020	2021	2022	2023	2024
Arbejdsløshed (procent)	7,9	8,1	7,9	7,6	6,2	5,4	4,9	4,4	4,1	3,8	4,6	4,6	3,8	4,1	4,3
Offentlig saldo (procent af BNP)	-6,7	-5,3	-5,9	-3,9	-3,9	-2,7	-1,3	-0,1	0,0	0,1	-9,6	-5,0	-2,4	-1,5	-1,1

Kilde: Office for National Statistics. 2025.

- 1b. Opstil tre hypoteser, der kan forklare de sammenhænge mellem partivalg og holdning til, om den såkaldte "Arne-pension" bør afskaffes, som kommer til udtryk i tabel 2. Hver hypotese skal understøttes af en faglig begrundelse.

Tabel 2. Partivalg og holdning til, om den såkaldte "Arne-pension" bør afskaffes. 2022. Procent.

	Helt eller delvist enig	Hverken enig eller uenig	Helt eller delvist uenig	Ved ikke	Total
Socialdemokratiet	5,6	13,8	69,6	11,0	100
Radikale Venstre	29,3	17,1	29,3	24,3	100
Det Konservative Folkeparti	40,0	25,0	27,0	8,0	100
Socialistisk Folkeparti	5,5	17,0	64,6	12,9	100
Liberal Alliance	47,4	19,3	19,3	14,0	100
Moderaterne	31,2	18,0	34,4	16,4	100
Dansk Folkeparti	14,8	19,8	48,1	17,3	100
Venstre	28,4	24,3	34,1	13,2	100
Danmarksdemokraterne	17,6	21,6	53,8	7,0	100
Enhedslisten	7,3	13,2	62,5	17,0	100
Alternativet	13,0	15,2	54,3	17,5	100

Note: 2.112 repræsentativt udvalgte respondenter har svaret på spørgsmål om deres partivalg og taget stilling til, om den såkaldte "Arne-pension" (tidlig pension) bør afskaffes. "Arne-pensionen" blev indført den 1. januar 2022. Retten til at modtage den tidlige pension afhænger af, hvor mange år, man har været på arbejdsmarkedet. 42 år på arbejdsmarkedet giver ret til 1 år med tidlig pension, 43 år giver ret til 2 år, og 44 år giver ret til 3 år.

Kilde: Surveybanken. Folketingsvalget 2022.

Delopgave A: Arbejdets land

2. Undersøg, i hvor høj grad påstandene i bilag A1 om danskernes arbejdsliv kan understøttes af materialet i bilag A2 (tabel 1, figur 1, figur 2, tabel 2 og figur 3). Undersøgelsen skal understøttes af beregninger og et diagram ud fra de beregnede tal, og du skal anvende sociologiske begreber.
3. Du er politisk rådgiver for Socialdemokratiets formand Mette Frederiksen. Skriv et notat til Mette Frederiksen, som sætter hende i stand til at udforme en strategi for, hvordan Socialdemokratiet skal forholde sig til Radikale Venstres forslag om at droppe pensionsordninger og give gratis skolemad. Notatet skal tage udgangspunkt i bilag A3 og A4, og du skal anvende viden om politiske skillelinjer.

Arne Hardis: ”Det røde bur”.

Weekendavisen. 2.5.2024. Uddrag.

Folk, der har fulgt politik det seneste års tid, vil være bekendt med dannelsen af en ny front i dansk politik. To tilværelsessyn støder sammen. Skal man med stolthed hente sit barn fem minutter i lukketid, for man passer jo sit arbejde, og det er sundt, godt og nødvendigt? Eller skal man kæmpe for at komme ud af den forbandede trædemølle, så man kan leve et mere meningsfyldt liv med sin familie? Frihed eller hamsterhjul? Familien eller samlebåndet? Helt ny er frontlinjen jo ikke. Statsminister Mette Frederiksen har længe hævdet arbejdsomhedens plads på den politiske dagsorden. Det interessante er, at begge sider af frontlinjen mellem familie og stat er optimistiske i forhold til egen position. På den ene side kan ingen være i tvivl om, at mange føler deres arbejdsliv og hverdag stresset. På den anden side stemmer den faktiske danske arbejdsmoral fint overens med den arbejdsomhed, Mette Frederiksen efterspørger for at få råd til klima, krig, velfærd og forskning. Antallet af beskæftigede har igen sat rekord. Nok så vigtigt udtrykker danskerne påfaldende stor glæde ved deres arbejde. Der er ikke forskel på mænds og kvinders svar, men ældre er gladere end yngre på arbejdsmarkedet. Danske småbørnsfamilier placerer sig dog i toppen, når det gælder arbejdsomhed.

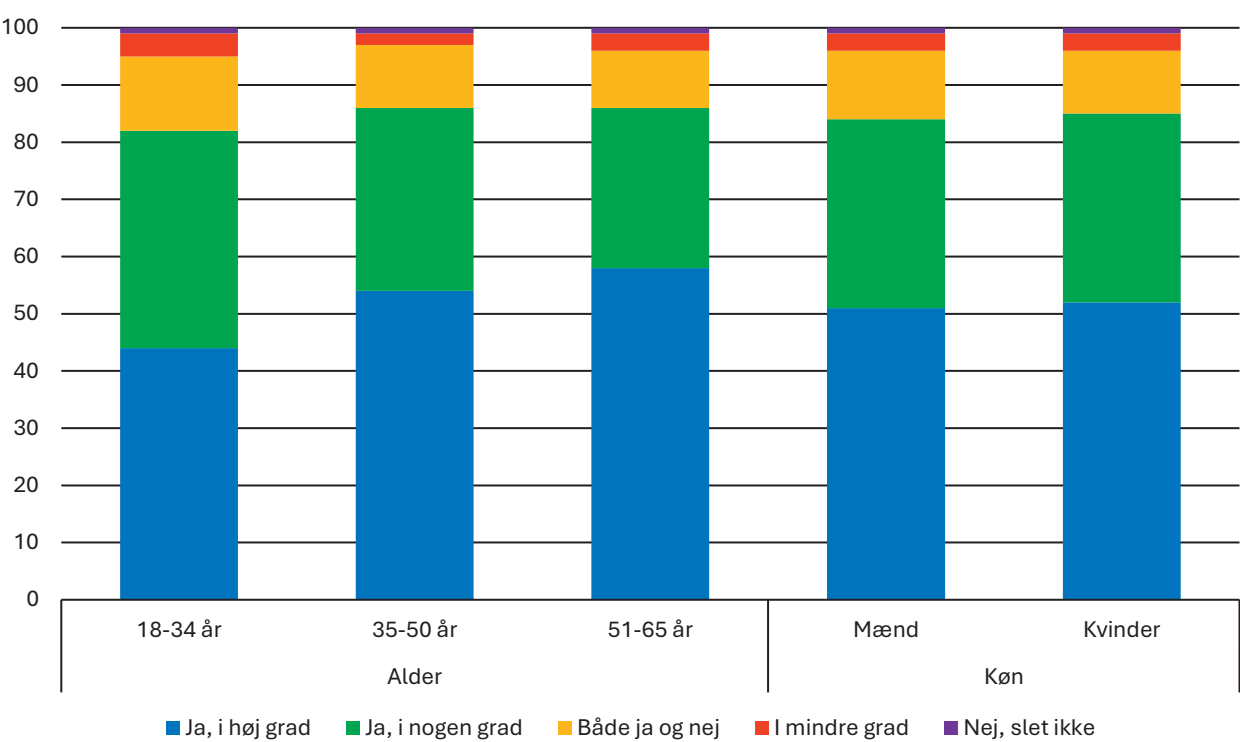
BILAG A2

Tabel 1. Arbejdsmarkedstilknnytning for 25-64-årige. 2010-2024. 1.000 personer.

	2010	2011	2012	2013	2014	2015	2016	2017	2018	2019	2020	2021	2022	2023	2024
Beskæftigede	2.234	2.224	2.206	2.206	2.221	2.252	2.287	2.312	2.351	2.383	2.375	2.416	2.468	2.474	2.492
Ledige	156	153	155	148	139	130	122	117	107	106	118	106	89	105	121
Uden for arbejdsstyrken	555	549	549	550	551	540	533	526	514	494	495	476	469	471	449
I alt	2.945	2.926	2.910	2.904	2.911	2.922	2.942	2.955	2.972	2.983	2.988	2.998	3.026	3.050	3.062

Note: Arbejdsmarkedstilknnytningen for 2024 er opgjort efter første kvartal. Arbejdsmarkedstilknnytningen er opgjort i tusind personer.
Det vil sige, at der i 2010 var 2.234.000 personer i beskæftigelse.
Kilde: Statistikbanken. 2024.

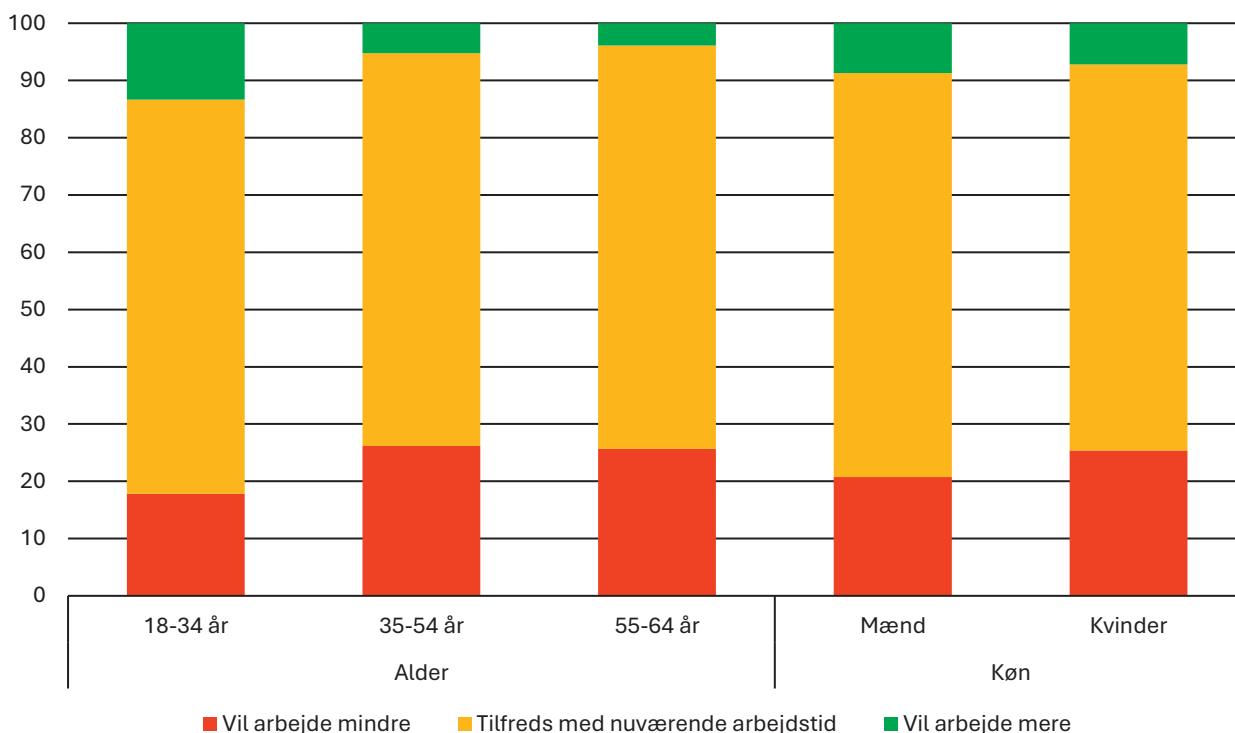
Figur 1. Arbejdsglæde, fordelt på alder og køn. 2024. Procent.

Note: 2.000 repræsentativt udvalgte danskere i alderen 18-65 år har deltaget i undersøgelsen og svaret på følgende spørgsmål: ”Er du glad for dit job?”
Kilde: Danskernes arbejdsliv. Ballisager og Voxmeter. 2024.

BILAG A2 (fortsat)

Figur 2. Arbejdstidsønske, fordelt på alder og køn. 2024. Procent.

Note: Ca. 18.000 repræsentativt udvalgte danskere er blevet spurgt om, hvor meget de gerne vil arbejde.

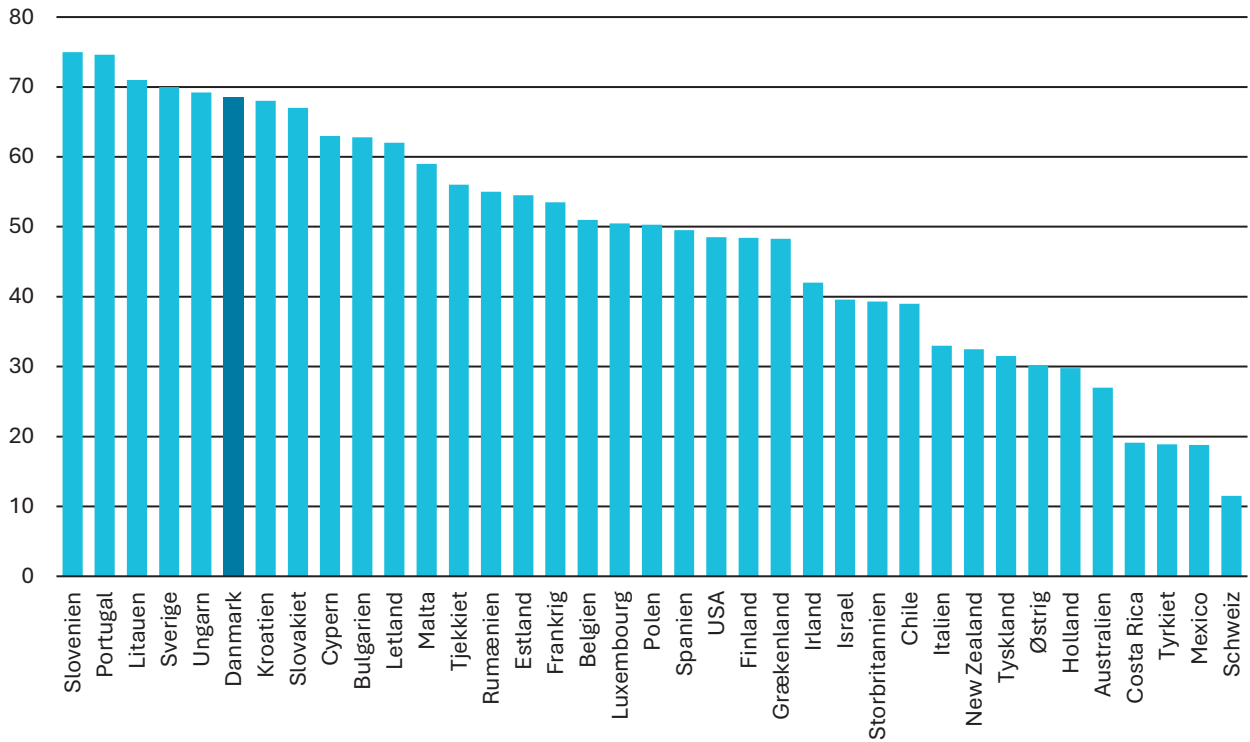
Kilde: Arbejdskraftundersøgelsen. Statistikbanken. 2024.

Tabel 2. Oplevelser af stress, fordelt på alder. 2024. Procent.

	18-34 år	35-50 år	51-65 år
Andel, der ofte føler sig stresset på arbejde			
Har hjemmeboende børn	18	17	12
Har ikke hjemmeboende børn	11	15	10
Årsager til oplevelsen af stress			
Jeg har for mange opgaver	40	55	46
Jeg får ikke sagt fra	20	26	18
Jeg er udsat for urealistiske mål	18	18	19
Mit arbejdsliv og privatliv hænger dårligt sammen	23	18	11
Virksomhedens generelle kultur er betændt	15	12	12
Jeg møder ikke lydhørhed	10	8	9
Problematiske relation til lederen	9	9	9
Mine kompetencer matcher ikke opgaverne	12	6	7
Dårligt samarbejdsklima med kollegaer	7	9	9
Andet	10	14	13

Note: 2.000 repræsentativt udvalgte danskere i alderen 18-65 år har deltaget i undersøgelsen. Respondenter, som har svaret, at de ofte føler sig stresset, når de er på arbejde, er blevet bedt om at angive årsager til oplevelsen af stress. De har kunnet vælge op til tre af svarmulighederne.

Kilde: Danskernes arbejdsliv. Ballisager og Voxmeter. 2024.

Figur 3. Par med børn, hvor begge forældre arbejder fuldtid. 2021. Procent.

Note: Søjlerne i figuren angiver andelen af par med børn i alderen 0-14 år, hvor begge forældre arbejder fuldtid.

Kilde: OECD Family Database via Tænketanken Prospekt. 2024.

BILAG A3

Ritzau: ”Radikale vil droppe pensionsordninger og give gratis skolemad”.

Politiken. 19.8.2024. Uddrag.

Ældre samfundsgrupper får andel i en for stor del af samfundskagen og kan trække sig for tidligt fra arbejdsmarkedet. Det sker på bekostning af børn og unges trivsel og muligheder. Det mener Radikale Venstre, som vil give bedre uddannelsesmuligheder og tid til børnene i partiets økonomiske 2030-plan, som har fået titlen ’En ny generationskontrakt’.

De radikale vil årligt sætte 15 milliarder kroner af til et såkaldt børneløft. Det skal give bedre daginstitutioner med flere og bedre uddannede pædagoger og grøn og sund skolemad, som skal betales af det offentlige. Finansieringen vil de radikale blandt andet finde ved at udfase to pensionsordninger frem mod 2030. Det gælder efterløn og retten til tidlig tilbagetrækning fra arbejdsmarkedet, også kendt som Arne-pensionen.

BILAG A4

Julie Almann Larsen: ”Det skal være slut med madpakker i folkeskolen, mener de radikale”.

TV2.dk 5.2.2024. Interview med Martin Lidegaard, der er politisk leder for Radikale Venstre.

Delopgave B: Storbritanniens udfordringer

2. Undersøg, hvorvidt de påstande om Storbritanniens økonomiske og sociale udfordringer, som bliver fremsat i bilag B1, kan understøttes af materialet i bilag B2 (figur 1, tabel 1, figur 2, figur 3, figur 4 og figur 5).
Besvarelsen skal understøttes af relevante beregninger og et diagram ud fra de beregnede tal, og du skal anvende viden om økonomiske mål.
3. Diskutér, hvilke muligheder og begrænsninger der på kort og lang sigt er ved Labour-regeringens plan om at bygge Storbritannien ud af den økonomiske krise. Diskussionen skal tage udgangspunkt i bilag B3, og du skal anvende viden om økonomisk politik.

BILAG B1

Ole Helmersen: ”Hvis Labour kommer til magten, vil det formentlig kræve to-tre valgperioders stærkt fokus på økonomiske reformer og omstilling, før Storbritannien kommer på rette kurs igen”.

Ræson. 1.6.2024. Uddrag.

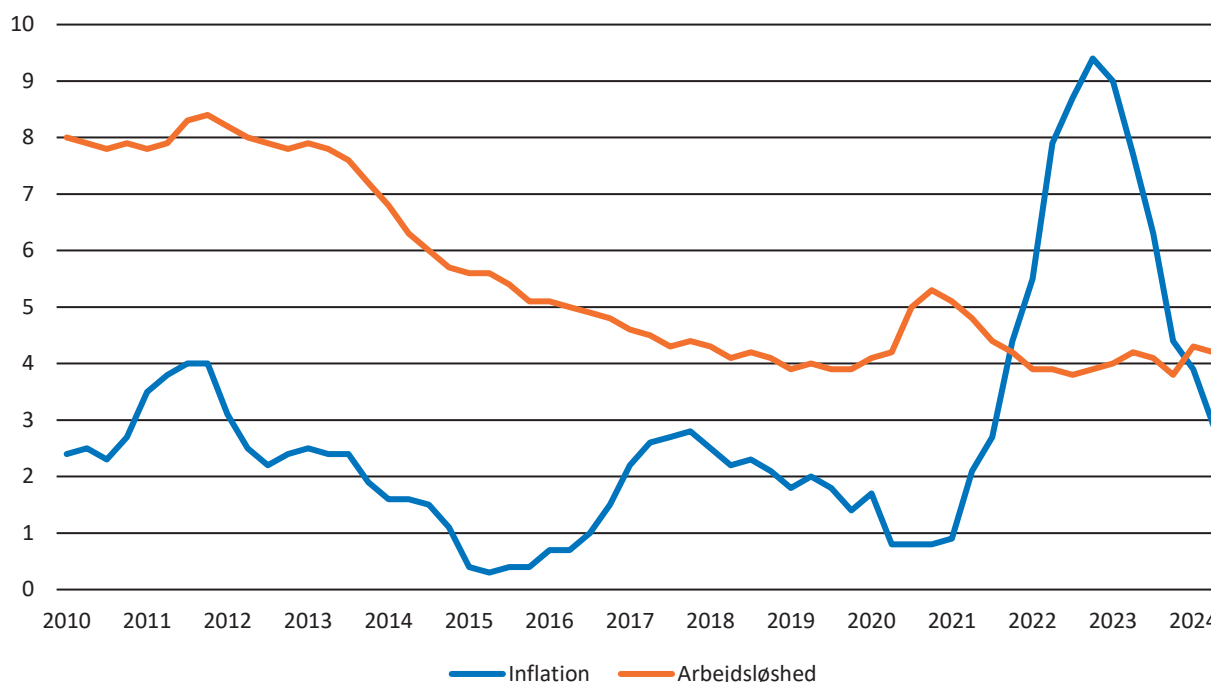
Ole Helmersen er lektor emeritus på Copenhagen Business School med speciale i moderne britisk politik.

Så kom det endelig, det længe ventede parlamentsvalg i Storbritannien. Og alligevel var overraskelsen stor over, at den konservative premierminister Rishi Sunak pludselig udskrev valget til afholdelse den 4. juli 2024.¹ Sunak begrundede selv det tidlige valg med, at der var kommet positive økonomiske nyheder: Inflationen var på vej mod centralbankens målsætning om 2 pct., og prognoserne for væksten i den britiske økonomi i de kommende år så lidt mindre dårlige ud, end de havde gjort det gennem længere tid. Arbejdsløsheden var også lav. Storbritannien hænger imidlertid fast i et hængedynd af indbyrdes forbundne økonomiske og sociale problemer, som intet parti kan løse på kort sigt. Hængedyndet eller krisen skyldes elementer som massiv underinvestering i bl.a. uddannelse. Og politikernes opgave bliver at løfte Storbritannien ud af en tredobbelt klemme bestående af stagnerende vækst, lav produktivitet og faldende levestandard. Dertil kommer, at der fortsat er stor ulighed i fordelingen af indkomster.

¹ Ved valget den 4. juli 2024 mistede de konservative 251 pladser i parlamentet, mens det socialdemokratiske parti Labour vandt 211 mandater i forhold til parlamentsvalget i 2019. Labour overtog derefter regeringsmagten i Storbritannien, og partiets leder, Keir Starmer, afløste den konservative Rishi Sunak som premierminister.

BILAG B2

Figur 1. Inflation og arbejdsløshed i Storbritannien. 2010-2024. Kvartalsvis (K). Procent.

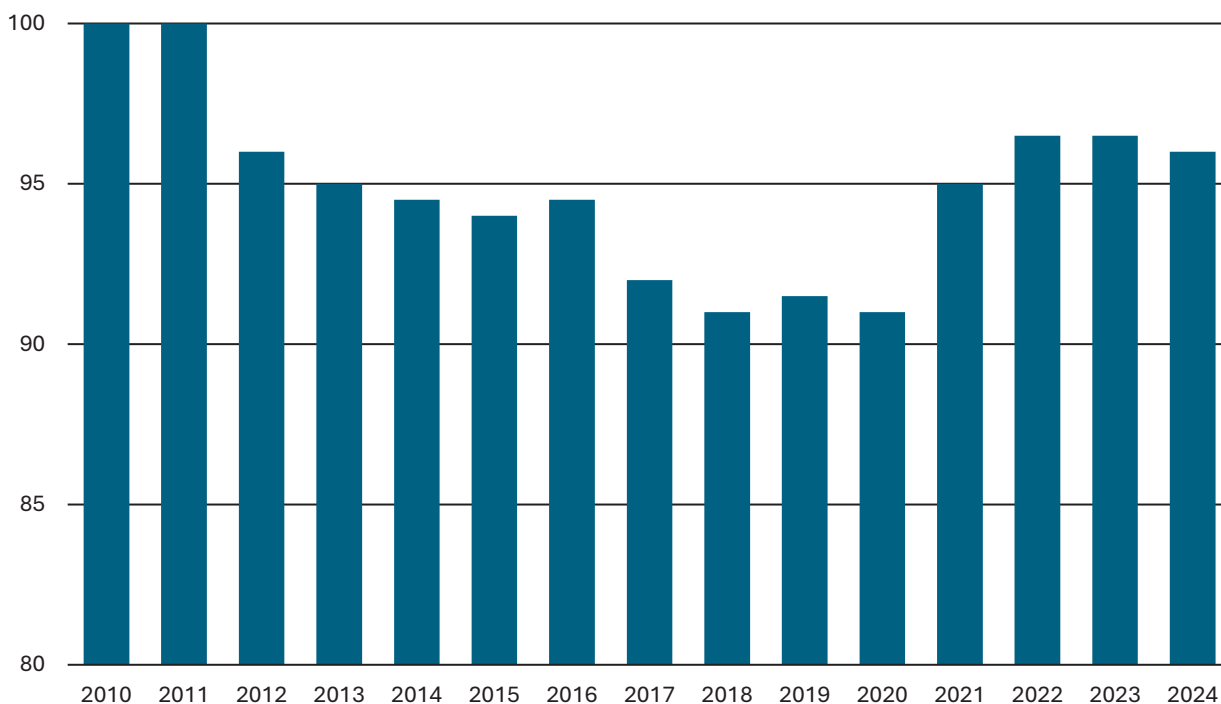
Note: Inflationen er målt som den procentvise stigning i forbrugerprisindekset i forhold til samme måned året før.
Kilde: Office for National Statistics. 2024.

Tabel 1. Bruttonationalproduktet i Storbritannien. 2010-2024. Mia. pund. Faste priser.

2010	2011	2012	2013	2014	2015	2016	2017	2018	2019	2020	2021	2022	2023	2024
2.081	2.104	2.136	2.174	2.244	2.293	2.337	2.400	2.434	2.472	2.218	2.409	2.524	2.534	2.555

Note: Bruttonationalproduktet for 2024 er baseret på en prognose.
Kilde: Office for National Statistics. 2024. Office for Budget Responsibility. 2024.

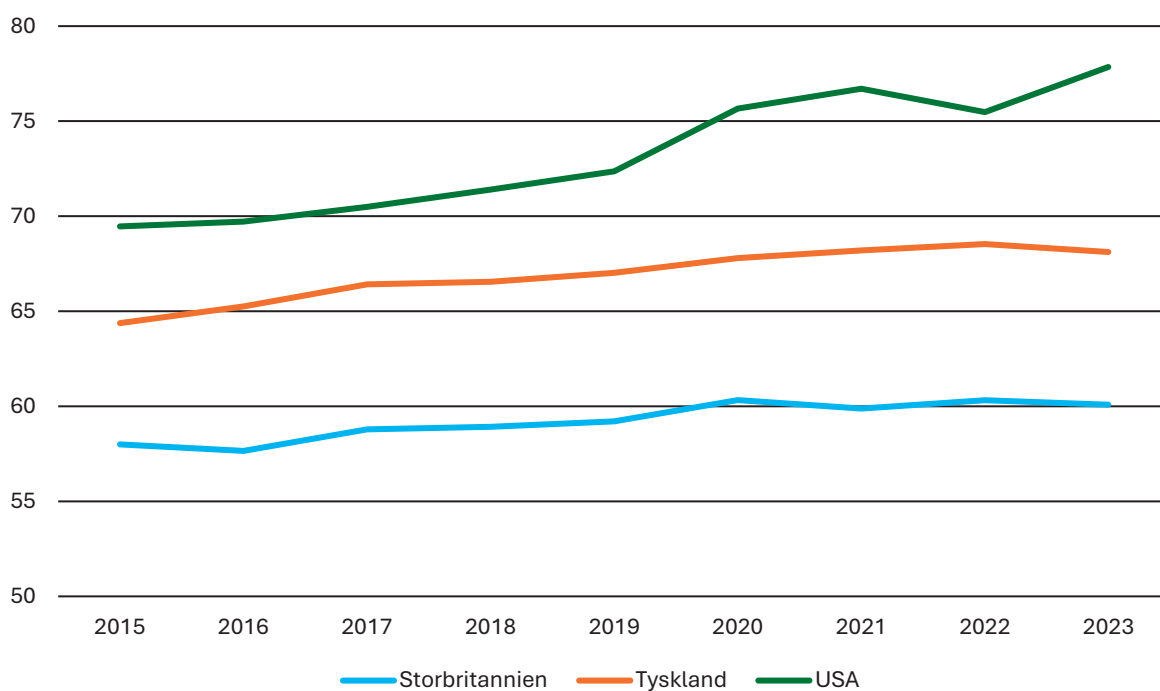
Figur 2. Britiske grundskolers forbrug pr. elev. 2010-2024. Faste priser. Indeks (2010=100).

Note: Tallet for 2024 er et estimat.

Kilde: Institute for Fiscal Studies. 2024.

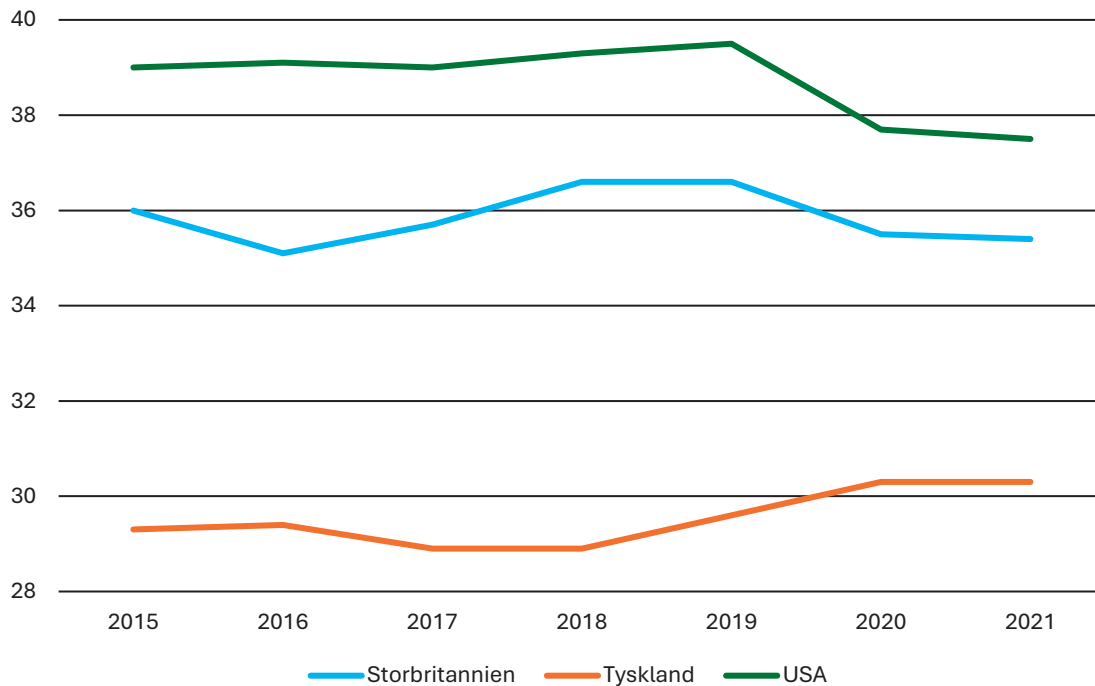
Figur 3. Produktivitet i Storbritannien, Tyskland og USA. 2015-2023. BNP pr. arbejdstime. US dollars.

Kilde: OECD Productivity Database. 2024.

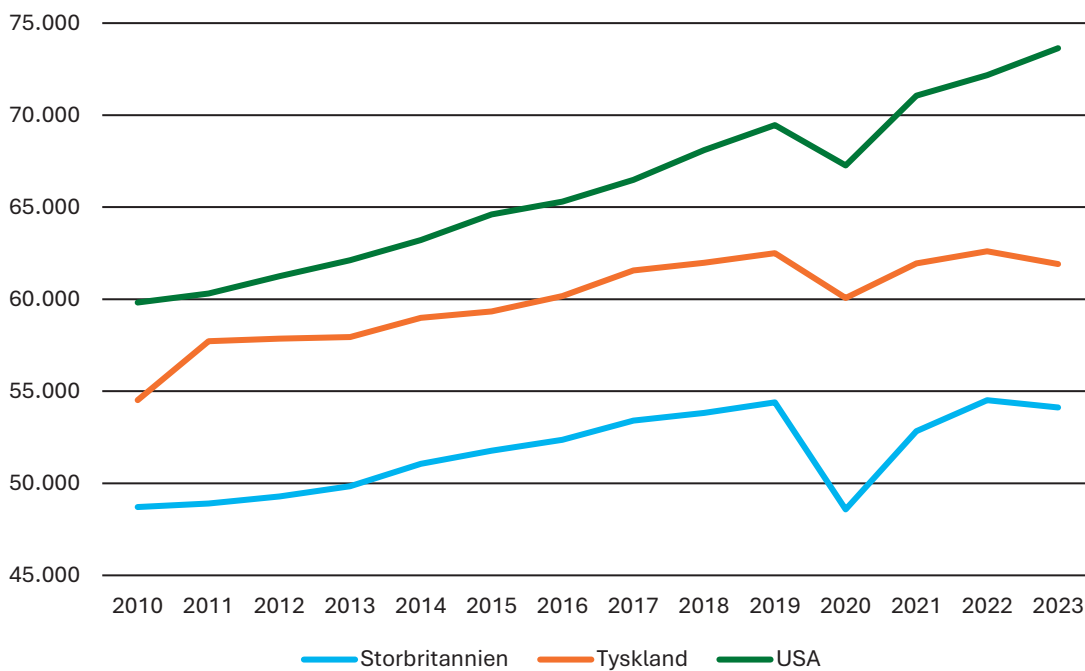
BILAG B2 (fortsat)

Figur 4. Indkomstulighed i Storbritannien, Tyskland og USA. 2015-2021. Gini-indeks (0-100).

Kilde: OECD Income Distribution Database. 2024.

Figur 5. BNP pr. indbygger i Storbritannien, Tyskland og USA. 2010-2023. US dollars. Faste priser (PPP).

Note: Købekraftpariteter (PPP) bruges til at sammenligne økonomisk velstand mellem lande ved at tage højde for forskelle i prisniveauer. Det giver et mere retvisende billede af, hvad folk faktisk kan købe for deres penge i forskellige lande.

Kilde: World Development Indicators Database. 2024.

Ulrik Bie: ”Brexitmareridtet kan knuse Starmers vækstdrømme”.

Berlingske. 18.7.2024. Uddrag.

Ulrik Bie er økonomisk redaktør på Berlingske.

Den nye Labour-regering har det som erklæret mål, at Storbritannien i løbet af de kommende fem år skal opnå de højeste vækstrater blandt de førende vestlige lande. Mantraet er klart. De mange britiske dårligdomme skal bygges væk. »Nu er tiden kommet til at fjerne bremserne fra Storbritannien,« udtalte Labour-leder og premierminister Keir Starmer. Der er et enormt behov for nye og billige boliger, og Labour har som mål at bygge halvanden million nye boliger de kommende fem år. Det giver mange nye job rundtomkring i hele landet.

For Labour er regnestykket enkelt. Øget vækst og flere job giver øgede skatteindtægter. For finansminister Rachel Reeves er det nødvendigt for at få budgettet til at hænge sammen. Der er nemlig ingen penge i statskassen. Statsgælden har allerede passeret 100 procent af BNP.

Det paradoksale er, at hvis regeringen lykkes med at sætte gang i økonomien gennem øget byggeaktivitet, vil det lægge et nyt opadgående pres på de britiske lønninger og dermed endnu mere inflation. Sådan er det, når man har et lukket arbejdsmarked på grund af Brexit.¹ Storbritannien har ikke faglærte arbejdere i det omfang, som kræves for at løfte væksten til et højere niveau. På længere sigt kræver det store investeringer i uddannelse og træning og dermed en opkvalificering af den britiske arbejdsstyrke.

Man kan forsøge at bygge krisen væk. Men selvom Starmer og Labour vil gøre alt for at lægge Brexit bag sig, er det fortsat elefanten, der vælter fuld rundt i den britiske glasbutik.

¹ Brexit er betegnelsen for Storbritanniens udtræden af EU, som blev besluttet ved en folkeafstemning i juni 2016. Storbritannien forlod EU's indre marked ved udgangen af 2020.

Delopgave C: Hvad skal vi med FN?

2. Sammenlign de syn på småstaten Danmarks muligheder for at sætte dagsordenen og påvirke beslutningerne i FN's Sikkerhedsråd, der fremgår af bilag C1, C2 og C3. I sammenligningen skal du anvende viden om mål og muligheder i Danmarks udenrigspolitik.
3. Diskutér, hvad der taler for og imod, at FN kan håndtere aktuelle globale sikkerhedspolitiske udfordringer. Diskussionen skal tage udgangspunkt i bilag C4, og du skal anvende teorier om international politik.

BILAG C1

Lars Løkke Rasmussen: "Her er, hvad vi vil med en dansk plads i FN's Sikkerhedsråd".

Berlingske. 29.3.2024. Uddrag.

Lars Løkke Rasmussen er udenrigsminister og partiformand for Moderaterne.

Den 6. juni er der valg til FN's Sikkerhedsråd – og Danmark stiller op.¹ Rådet har ansvar for international fred og sikkerhed. Intet mindre. Det er noget af en opgave – og derfor er jeg så optaget af, at vi som en lille nation taler højt og tager ansvar. Her er mit bud på hvorfor.

I rummet i New York har fem lande en fast plads om bordet: USA, Rusland, Storbritannien, Frankrig og Kina. Sådan en plads får Danmark ikke – og dog. Bordet har ti ekstra pladser, som afsættes til nye lande på skift. Og her arbejder jeg og regeringen for, at Danmark skal vælges til en af de pladser ved valget 6. juni. Det vil betyde, at vi i 2025 og 2026 bliver en del af FN's Sikkerhedsråd.

Sjældent har et løsningsorienteret organ som FN været vigtigere. Og samtidig udfordret af tidens krige og kriser. Jeg er ikke naiv. FN kan næppe redde hele verden på én gang – men jeg har ambitioner om, at Danmark kan hjælpe den store organisation på vej. I fællesskab kan mindre stater påvirke stormagter. Det har vi set med FN-afstemninger om Ruslands angreb på Ukraine og krigen mellem Hamas og Israel. Det så vi mandag, da gruppen af lande uden permanente pladser var penneførere på en resolution om øjeblikkelig våbenhvile i Gaza. Et gennembrud i Rådet.

I den forstand forholder jeg mig optimistisk og realistisk ligesom FN's tidligere generalsekretær, svenske Dag Hammarskjöld: »FN blev ikke skabt for at få os til himlen, men for at frelse os fra helvede«. Som medlem af Sikkerhedsrådet skal Danmark blive ved med at arbejde for en bedre verden. Tættere på himlen, længere fra helvede. Vi skal forholde os til verden, som den er – og ikke som vi ville ønske, den var.

Sidst Danmark sad i Sikkerhedsrådet var i 2005 og 2006. Det var før finanskrisen, før pandemi, før Ruslands invasion af Ukraine og før Hamas' terrorangreb på Israel. Det var dengang en nyvalgt Angela Merkel gav hånd til Putin og lod russisk gas flyde gennem Vesteuropa. Stormagts-rivalisering var fortid. Sådan tænkte vi i hvert fald. Selvfølgelig var der også krig og konflikt; der var terrorangrebet på tvillingetårnene, Irak-krigen og uro i Mellemøsten. Men problemerne var nok færre.

I Sikkerhedsrådet blev mange beslutninger truffet af de store lande med vetoret – dem med faste pladser om bordet. De kunne enes om mere, mens små lande som os havde mindre indflydelse. Situationen er en anden i dag. Med spændinger mellem de faste medlemmer: USA, Storbritannien og Frankrig på den ene side (selvom de heller ikke altid er enige), og Rusland og Kina på den anden. FN er handlingslammet, mener nogle. Men sådan ser jeg ikke på det. Netop fordi stormagterne er mere låst, er det nu, at små nationer som Danmark bør træde i karakter. Udfordre de vante magtmønstre.

Vi har fire prioriteter: 1. Vi vil forsvare folkeretten, herunder den humanitære folkeret. Fælles regler er vigtige, særligt for små nationer som os. 2. Vi vil tilpasse Sikkerhedsrådets krisehåndtering til en ny geopolitisk virkelighed, hvor konflikter er komplekse, og hvor regionale organisationer skal løfte mere. 3. Vi vil sætte fokus på sammenhængen mellem klima, fred og sikkerhed. Klimaforandringer tvinger folk på flugt. Kampen om knappe ressourcer skærpes. Det bliver Sikkerhedsrådet nødt til at forholde sig til. 4. Vi vil arbejde for, at kvinder inddrages på lige fod med mænd i arbejdet med fred og sikkerhed. Det vil vi ikke kun, fordi det er det rigtige at gøre. Men fordi al erfaring viser, at fredsprocesser med kvinder involveret er mere succesfulde.

Sikkerhedsrådet er centrum for verdens værdikamp: Hvilken global orden vil vi orientere os efter? Den debat skal Danmark selvfølgelig tage del i.

¹ Danmark blev med 184 stemmer valgt ind i FN's Sikkerhedsråd d. 6. juni 2024. Sikkerhedsrådet kan træffe beslutninger, der er juridisk bindende for alle FN's 193 medlemslande. Det råder over flere forskellige sanktionsmuligheder for at kunne opretholde international fred og sikkerhed. Danmark har været medlem af Sikkerhedsrådet fire gange før.

Tue Magnussen: "Danmark bør bruge sin plads i FN's sikkerhedsråd til konkrete mærkesager".

Solidaritet. Uddrag. 21.6.2024.

Tue Magnussen har tidligere været ansat ved Rehabiliterings- og Forskningscentret for Torturofre og medlem af bestyrelsen for FN-forbundet i Danmark. Han er nu skribent bl.a. ved venstrebladet Solidaritet.

Bliver Danmark en selvstændig aktør i Sikkerhedsrådet? Med skiftende danske regerings udtalte holdning om at følge USA helt og fuldt, så der ikke "kan være bare en sprække i sammenholdet" mellem USA og EU eller "klemmes så meget som et A4-ark" mellem USA og Danmark, kan man frygte, at Danmark i FN's Sikkerhedsråd blot vil være en ekstra stemme for USA. Hvis det bliver tilfældet, vil der ikke være udsigt til at Danmark med sin plads i Sikkerhedsrådet kan bidrage til hverken en mere fredelig verden eller en mere retfærdig fordeling af verdens ressourcer.

Danmark vil i så fald alene bidrage til at retfærdiggøre og legitimere USA's holdninger og handlinger samt fremme den neo-liberale økonomiske verdensorden. Og Danmarks faktiske udenrigs- og sikkerhedspolitik vil dermed i praksis komme i modsætning til det udmeldte politiske grundlag for kandidaturet til pladsen i Sikkerhedsrådet.

Det vil være omsonst og perspektivløst at modsætte sig en dansk plads i Sikkerhedsrådet. Nok blev Danmark valgt til sædet i Sikkerhedsrådet, men grundlæggende fordeles de indvalgte medlemmer efter tur.

I stedet for skal man tage udgangspunkt i befolkningens altovervejende positive syn på FN og forventningerne til, at Danmark – dvs. regeringen – vil leve op til de flotte ord.

Når regeringen erklærer, at den danske FN-politik skal udvikles i dialog med civilsamfundet, skal man tage regeringen på ordet. De mange græsrods- og civilsamfundsorganisationer skal kræve, at regeringen forpligter sig til at konkretisere og arbejde for fremme af folkeretten samt for fred og bæredygtig udvikling.

Selvom kampagnen for det danske sæde i Sikkerhedsrådet hverken har afspejlet en bred folkelig debat eller en parlamentarisk kamp er det glædeligt, at Danmark har sikret sig medlemskab af Sikkerhedsrådet fra nytår.

Men det er vigtigt at understrege, at det forpligter, når Danmark har erklæret, at man i Sikkerhedsrådet vil arbejde for at forsvare folkeretten og søge tidssvarende svar på trusler mod verdensfreden gennem et tættere samarbejde i og med FN.

Israels krig i Gaza, anklager om krigsforbrydelser og folkedrab samt arbejdet for en permanent våbenhvile har sat fokus på FN og sikkerhedsrådets rolle siden 7. oktober 2023.

I samme periode har Danmarks politik på området – bl.a. under indtryk af de folkelige pro-palæstinensiske demonstrationer landet over – i nogen grad ændret sig fra en ukritisk udtalt pro-israelsk holdning til en begyndende, men fortsat fodslæbende, forståelse for palæstinenserne's årelange lidelser og undertrykkelse.

Men vil Danmark i Sikkerhedsrådet leve op til den erklærede fremme af folkeretten, må Danmarks Palæstina-politik gøres mere konsekvent og stringent.

”Forsker: Danmark kommer under et større pres efter optagelse i FN’s Sikkerhedsråd”.

DR. Orientering Udsyn. 7.6.2024. Uddrag.

Interview med Bjarke Zinck Winther, der er forsker ved Institut for Politik og Samfund på Aalborg Universitet.

Hvor stor en rolle kan Danmark komme til at spille, nu hvor vi træder ind i Sikkerhedsrådet i en toårig periode?

Vi kommer til at spille en rolle, fordi der er jo kun 15 medlemmer, og vi er jo så et af dem. Vi skal bare forstå, at vores rolle ikke bliver at koste rundt med stormagterne, men at komme med input til forskellige debatter. Vi kan komme med forslag til resolutioner. Og så kræver det jo også ni positive stemmer for, at noget bliver stemt igennem, og der vil Danmark være en af de ni mulige stemmer.

Der er de fem permanente medlemmer med vetoret. USA er et af dem. Og Kina og Rusland. Man kan godt nogle gange få det indtryk, at det er dem, der styrer showet. Hvad kan en plads så bruges til konkret fra dansk side?

Jamen, det er rigtigt, at de i høj grad styrer, hvad der foregår i Sikkerhedsrådet. Men de har jo kun fem stemmer, og det kræver ni stemmer samlet for at vedtage en resolution. Så der skal de have fire af de ikke-permanente medlemmer med om bord. Og ellers så skal du være medlem af Rådet for at kunne foreslå, hvad der skal på dagsordenen. Her kan man have tematiske debatter, hvor man diskuterer et emne mere bredt. Det kan også være resolutionsforslag. Du kan også invitere andre lande til at komme og give en udtalelse om et emne. Det kan du ikke, hvis du ikke er medlem af Sikkerhedsrådet. Så på den måde kan man være med til at præge den internationale debat. Det, der bliver talt om, er jo også noget, som stormagterne skal forholde sig til. Det er bare som sagt ikke os, der bestemmer, hvad de skal stemme.

Nej, tværtimod så mener du, at vi muligvis kommer til at opleve et ret stort pres fra USA, når vi indtræder i Sikkerhedsrådet. Hvordan det?

Det er i hvert fald ikke utænkeligt, fordi det i FN og det internationale samfund er et godt tegn, hvis man er enige om ting. Og derfor kunne man forestille sig, at USA, som er vores tætte allierede, lod os vide, hvad de godt kunne tænke sig, at vi sagde og måske også stemte i visse sammenhænge, fx i forhold til Israel og Gaza. Jeg tror dog ikke, at Danmark har tænkt sig at danse fuldstændigt efter USA’s pibe, når det kommer til resolutioner omkring Gaza. Men jeg tror, vi kommer til at overveje grundigere, hvordan vi udtaler os om ting sammenlignet med, da vi ikke var medlem af Rådet.

Ja, fordi hvordan er vi placeret der? Har vi reelt andet valg som lilleputten i selskabet end at gøre, hvad amerikanerne siger?

Det vil jeg mene, vi har. Det er jo også et spørgsmål om, hvor meget politisk kapital USA vil bruge på at gennemtvinge et eller andet. Jeg tror, det handler om, at vi er i et forum, hvor det er ret vigtigt, hvad man siger, og hvordan man siger det. Og det er den måde, Danmark skal formå at balancere forholdet til USA med nogle af de dagsordener, vi gerne vil fremme.

Vi har jo flere mærkesager med ind i Sikkerhedsrådet, herunder at nytænke krisehåndtering, at blive bedre til at adressere klimaforandringer at få flere kvinder involveret i fredsprocesser. Mener du, at det er realistisk, at vi kommer igennem med nogle af de her mærkesager?

Ja, jeg synes, det er nogle velvalgte sager, fordi de ikke umiddelbart træder nogen af stormagterne helt vildt over tærerne. Rusland og Kina synes ikke nødvendigvis, at klima er noget, der skal være på Sikkerhedsrådets dagsorden. Men det er heller ikke noget, de opponerer stærkt imod. I

Sikkerhedsrådet er der jo også de her underordnede organer eller arbejdsgrupper, hvor det næsten altid er de ikke-permanente medlemmer, der har formandskabet. Der kunne man sagtens forestille sig, at vi kommer til at tage et formandskab i en eller to af de arbejdsgrupper, der passer med vores mærkesager.

Tim Whyte: ”Kan FN genvinde styrken til at redde verden? Med en ny fremtidspagt gør verdens ledere nu forsøget.”

Ræson. Uddrag. 23.9.2024.

Tim Whyte er generalsekretær i NGO'en Mellemfolkeligt Samvirke.

I to år har FN arbejdet på at formulere en storslået ny ”Pagt om Fremtiden”, som skal samle verdens lande om at løse de eksistentielle kriser, vi står overfor.¹ Pagten er netop blevet vedtaget i New York, da verdens ledere mødtes til det såkaldte Topmøde om Fremtiden i forbindelse med FN's årlige Generalforsamling.

Det er en monumental opgave, FN har kastet sig ud i: At genopbygge international tillid og skabe fælles visioner for en lysere fremtid i en verden præget af krige, klimaforandringer og en verdensorden i krise. I en tid med svigtende internationale institutioner vil topmødets succes blive målt på dets evne til at revitalisere FN som en aktør, der kan levere konkrete løsninger på verdens mest presserende udfordringer. Det bliver ikke en nem opgave, men det har aldrig været vigtigere, at verdenslederne griber muligheden for at bringe fornyet energi ind i det globale samarbejde.

Topmødet har ikke fået meget omtale i danske medier, og det er faktisk en skam. For mens vi taler meget om den voksende militæroprustning i Europa, taler vi mindre om planerne for blød sikkerhedspolitik – altså mulighederne for, at vi kan samarbejde om at løse kriserne, før de udvikler sig til krige og katastrofer. Det, som FN gør bedst i den situation, er at påpege problemerne og skabe en fælles fortælling, ramme og ambition om at løse dem.

¹ 'Pagt om Fremtiden' er en ikke-bindende, men vidtrækkende aftale mellem landene i FN. Aftalen omhandler temaerne fred og sikkerhed, bæredygtig udvikling og klima, digitalisering og kunstig intelligens, ungdom og ligestilling mellem kønnene. Under temaerne er der beskrevet i alt 56 konkrete handlinger, som landene med aftalen er enige om at arbejde henimod. Eksempler på handlinger er fx ”Vi vil planlægge for fremtiden og styrke vores kollektive anstrengelser for hurtigt at nå den fulde implementering af 2030-agendaen for Verdensmålene til 2023 og derefter.” ”Vi vil beskytte alle civile i væbnede konflikter.” ”Vi vil fremme målet om en verden fri for atomvåben.” ”Vi vil reformere Sikkerhedsrådet og anerkende det nødvendige behov for at gøre det mere repræsentativt, inkluderende, transparent, effektivt, demokratisk og ansvarligt.”

Bilagsoversigt

Fællesdel

1a: Tabel 1: Office for National Statistics. 2024.

1b: Tabel 2: Surveybanken. 2022.

Delopgave A: Arbejdets land

A1: **Arne Hardis: "Det røde bur"**
Weekendavisen. 2.5.2024. Uddrag.

A2: Tabel 1: Statistikbanken. 2024.

Figur 1: Ballisager og Voxmeter. 2024.

Figur 2: Statistikbanken. 2024.

Tabel 2: Ballisager og Voxmeter. 2024.

Figur 3: Tænk tanken Prospekt. 2024.

A3: **Ritzau: "Radikale vil droppe pensionsordninger og give gratis skolemad."**
Politiken. 19.8.2024. Uddrag.

A4: **Julie Almann Larsen: "Det skal være slut med madpakker i folkeskolen, mener de radikale."**
Tv2.dk. 5.2.2024. Uddrag.

Delopgave B: Storbritanniens udfordringer

B1: **Ole Helmersen: "Hvis Labour kommer til magten, vil det formentlig kræve * to-tre valgperioders stærkt fokus på økonomiske reformer og omstilling, før Storbritannien kommer på rette kurs igen".**
Ræson. 1.6.2024. Uddrag.

B2: Figur 1: Office for National Statistics. 2024.

Tabel 1: Office for National Statistics. 2024. Office for Budget Responsibility. 2024.

Figur 2: Institute for Fiscal Studies. 2024.

Figur 3: OECD Productivity Database. 2024.

Figur 4: OECD Income Distribution Database. 2024.

Figur 5: World Development Indicators Database. 2024.

B3: **Ulrik Bie: "Brexitmareridtet kan knuse Starmers vækstdrømme".**
Berlingske. 18.7.2024 Uddrag.

Delopgave C: Hvad skal vi med FN?

C1: **Lars Løkke Rasmussen: "Her er, hvad vi vil med en dansk plads i FN's Sikkerhedsråd".**
Berlingske. 29.3.2024. Uddrag.

C2: **Tue Magnussen: "Danmark bør bruge sin plads i FN's sikkerhedsråd til konkrete mærkesager".**
Solidaritet. 21.6.2024. Uddrag.

C3: **"Forsker: Danmark kommer under et større pres efter optagelse i FN's Sikkerhedsråd".**
DR. Orientering Udsyn. 7.6.2024. Uddrag.

C4: **Tim Whyte: "Kan FN genvinde styrken til at redde verden? Med en ny fremtidspagt gør verdens ledere nu forsøget."**
Ræson. 23.9.2024. Uddrag.

Dette prøvesæt er omfattet af ophavsretten, jf. ophavsretslovens § 1. Prøvesættet må alene anvendes til den på prøvesættet anførte prøve. Al anden anvendelse af prøvesættet, herunder visning eller deling f.eks. via internettet, sociale medier, portaler og bøger, udgør en krænkelse af Børne- og Undervisningsministeriets og evt. tredjemands ophavsret og er ikke tilladt.

Overtrædelse af ophavsretten kan være erstatningspådragende og/eller strafbart.

Prøvesættet kan dog, efter at prøveperioden er afsluttet, anvendes til undervisningsbrug på uddannelser m.v. omfattet af den lovgivning, som Styrelsen for Undervisning og Kvalitet administrerer.